

2e JAARGANG Nr. 4, Nov. 1969. Verschijnt 4 keer per jaar

ORGAAN VAN DE
HISTORISCHE KRING HAAKSBERGEN

AOLD HOKSEBARGE

REDAKTIE:

H. Kormelink
J. Overbeeke
J. Vredenberg

ADMINISTRATIE:

A. J. Temmink, Ds. van Kriekenstraat 15, Tel. 1739, Haaksbergen
Postrekening 950530

Abonnementsprijs: f 4.— per jaar.

Leden en begunstigers betalen f 3.— per jaar.

Losse nummers f 1.50

Publicatie of overname van artikelen, geheel of gedeeltelijk,
alleen toegestaan met bronvermelding.

Bestuur van de Historische Kring Haaksbergen

D. Jordaan J. G. H. zn., Huize „De Bleeck”, Haaksbergen, Tel. 1248, Voorzitter

J. Overbeeke, Fazantstraat 13, Haaksbergen, Tel. 1634, Secretaris

A. J. Temmink, Ds. van Kriekenstraat, 15, Haaksbergen, Tel. 1739,

Postrek. 950530, Penningmeester

B. E. Asbreuk, Erve „Meyerinkbroek”, Haaksbergen, Tel. 05405-214

Mej. R. Brummelhuis, Dr. Ariënsstraat 8, Haaksbergen

H. Kormelink, G 82, Rietmolen, Telefoon 05452-202 J.B.A.

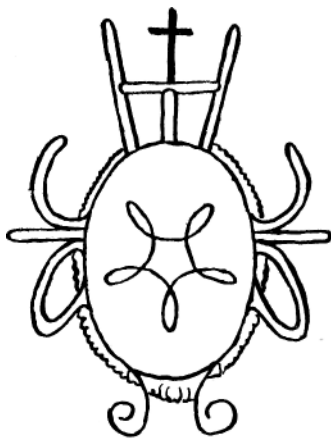
Leusink, Nachtegaalstraat 13, Haaksbergen, tel. 2023 J.F.

Overbeek, Bevertstraat 14, Haaksbergen, tel. 1564 J.

Vredenberg, Geukerdijk 68, Haaksbergen

De klokken van de St. Pancratiuskerk te Haaksbergen.

Van de heer W. E. ten Asbroek te Hengelo ontving ik een brief naar aanleiding van een artikel in "Aold Hokseberge" 1e jaargang no. 1 over het Haaksbergse wapen, waarin het zg. pentagram voorkomt. In dit artikel wordt gezegd, dat het oudste gevonden wapen dateert van 1793 en voorkomt op een zandstenen vloersteen uit het huis "Het Witte Paard" op de Markt. Dit jaartal is nog enkele jaren verder teruggebracht door de vondst van een spintvat, waarop ook het pentagram voorkomt, maar met het jaartal 1788. De heer ten Asbroek schrijft nu, dat oudere wapens bekend zijn van

Haaksbergen, die een pentagram laten zien, al wijkt de vorm wat af. Deze kwamen namelijk voor op de kerkklokken, die in 1911 uit de toren van de Pancratiuskerk zijn verwijderd. Eén van zijn familieleden heeft indertijd deze figuren overgenomen, (zie afbeelding). Het spreekt vanzelf, dat we erg blij zijn met deze gegevens. Genoemde oude klokken zijn in 1911 vervangen, omdat ze gebarsten en de lagers geheel versleten waren. Nu nog kan men in de zware, eiken stoelen de sporen zien, die de slingerende klokken tijdens het luiden hebben achtergelaten.

In het midden hing dan de Grote Klok, die 1185 kg. woog. In de boven-rand stond gegoten: "Casparus Coninck me fecit" met daaronder

twee oude Haaksbergse wapens met een duidelijk pentagram.

Daaronder: Ik roep uw tot Gods woord Ik bid kooft in en hoord Ook maak ik alle uur bekend Dat gij moet denken aan uw end.

MDCCXXXVII (1737)

Ten zuiden van de Grote Klok hing de brandklok met een gewicht van 880 kg. In de bovenrand: "Casparus Coninck me fecit" met daaronder weer twee Haaksbergse wapens.

Daaronder: Bewaart uw vuur voorsichtig met verstand
Opdat ik niet nodig heb te roepen brand

De Heer behoudt uw voor gevaar
 En ons voor barsten langh bewaar.
 MDCCXXXVII (1737).

Ten noorden van de Grote Klok hing de kleine of Mariaklok, die 820 kg, woog. Zelfs de afmetingen zijn nog genoteerd: onder een diameter van 110 cm; boven 87 cm en een hoogte van 70 cm. In de bovenrand: "Virgo Maria, Christi Mater, Johannes Pancratius et oret voce pia pro nobis". (Moge de Maagd Maria, Moeder Gods, Johannes en Pancratius met vrome stem voor ons bidden.) De heer ten Asbroek tekent hierbij aan, dat deze klok wellicht de oudste was, omdat vorm en uitvoering geheel afweken van de twee andere klokken. Tevens stamt het opschrift uit de tijd, dat de kerk nog in katholieke handen was; dus van voor omstreeks 1630. Of was deze klok opgehangen in het jaar 1565, toen de toren werd gebouwd? De in 1911 in de toren gehangen klokken zijn in 1943 geroofd door de Duitsers en waarschijnlijk omgesmolten tot oorlogstuig.

Van deze klokken zijn tot nog toe geen opschriften bekend. In 1911 is tevens op de verdieping onder de klokken een uurwerk aangebracht door de fa. Eysbouts uit Asten (N. Br.) Of er voordien een uurwerk was, is mij niet bekend, Misschien telde men alleen de zonnige uren met behulp van de zonnewijzer aan de zuidkant van de toren. In 1947 zijn de oude wijzerplaten van 2 x 2 meter verwijderd. Deze waren aangebracht op alle hoeken van de toren, tegen de muur, :net onder de spits.

In het Angelustorentje hangt een kleine klok met een diameter van 50 cm, waarop het volgende randschrift voorkomt: "Maria Elisabeth Wielens - Me fudit - C. Korthaus - Anno 1834 - Sint Pancratius, patroon der R.C. Kerk te Haaksbergen.!"

Op 29 april 1949 zijn weer nieuwe klokken in de oude toren gehangen. Hun maker is de fa. A. H. van Bergen te Heiligerlee. Gelijk met de nieuwe klokken is een elektrische luidinstallatie aangebracht.

Van de heer A. J. Schilderman, die zich druk bezig houdt met de geschiedenis van de Sint Pancratiuskerk en -parochie, kreeg ik de gegevens van deze klokken.

1) De Grote Klok: doorsnee 129 cm, gewicht 1380 kg, toon DIS.

Opschrift: Levenden roep ik tesaam
 en doden geleid ik ten grave met
 mijn vermanende stem wijs ik
 de mens naar omhoog.

2) Doorsnee 108 cm, gewicht 810 kg, toon FIS.

Deze reeks voorbeelden is voor grote uitbreiding vatbaar, maar als illustratie van wat boven gezegd is, menen we er mee te kunnen volstaan,

Een ander belangrijk verschil met het Nederlands vinden we bij de meervoudsvorming. Dat geldt dan niet voor de woorden, die *ɛ* in het meervoud krijgen; die doen vrijwel net als in het Nederlands, Voorbeelden: jonge - jonges - maeken - maekes - taofel - taofels enz. Maar woorden, die in het Nederlands en krijgen, doen het in het Saksisch meestal met een *e*, en de al eerder genoemde Umlaut (klankverandering). Hiervan volgen een aantal "sprekende" voorbeelden:

hoes	- huze	boom	- beume	hok	- hōkke
stool	- steule	haor	- heure	(maar: klokke - klokken)	
hoond	- heunde	jas	- jesse	draod	- drāō
kop	- kōppe	baand	- baende	maot	- māō
pot	- pōtte	bot	- butte	hood	- heu
tak	- tekke	stok	- stōkke	schaop	- schāōpe
blad	- blaa	weg	- waege	hoop	- heupe
glas	- glaze	stad	- staen	loes	- luze
vloo	- vleu	bos	- buske	poot	- peute
woord	- weurde	hof	- hāōve	blood	- bleute (stakker)
pol	- pōlle	stal	- stālle	kaamp	- kaempe
klos	- klösse	potlood	- potleu	dol	- dōlle (sufferd)
kikvos	- kikvöske			bollen	- bōlle (stuk)

Hetzelfde Umlautverschijnsel zien we in het Saksisch heel vaak optreden bij de verkleinwoorden. Ook hier kiezen we uit de grote overvloed enkele voorbeelden:

pak	- peksken	hoond	- heundenken
kop	- kōpken	boom	- beumken
katte	- ketken	straote	- strāōtken of strāōtjen
hoes	- huusken	voot	- veutken of veutjen.

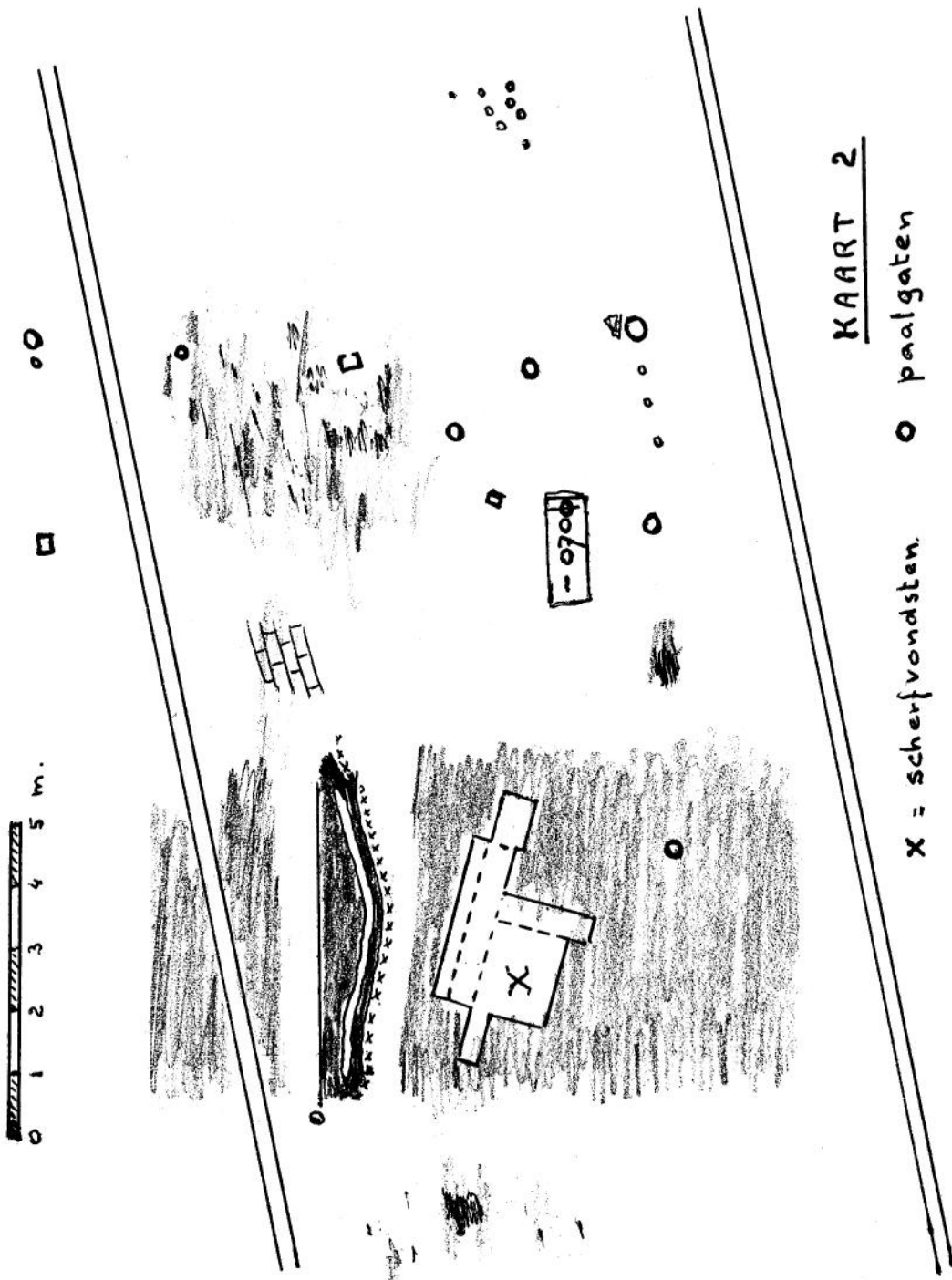
Ook hier weer duidelijk afwijking van het Nederlands, en evenzo weer plaatselijke verschillen.

J. Vredenberg.

Opgravingen Blanckenborgh 1969.

Dit jaar waren er negenentwintig leden van de N. J. B. G. in Haaksbergen verzameld om te trachten iets meer van de Blanckenborgh te weten te komen.

We waren weer in de gelegenheid het kampement op te slaan op "De Bleeck", wat zoals gewoonlijk met de nodige moeilijkheden gepaard ging. Vele tenten werden meer dan één keer opgezet. Opdracht 1 bestond uit een voortzetting van het werk van vorig jaar:

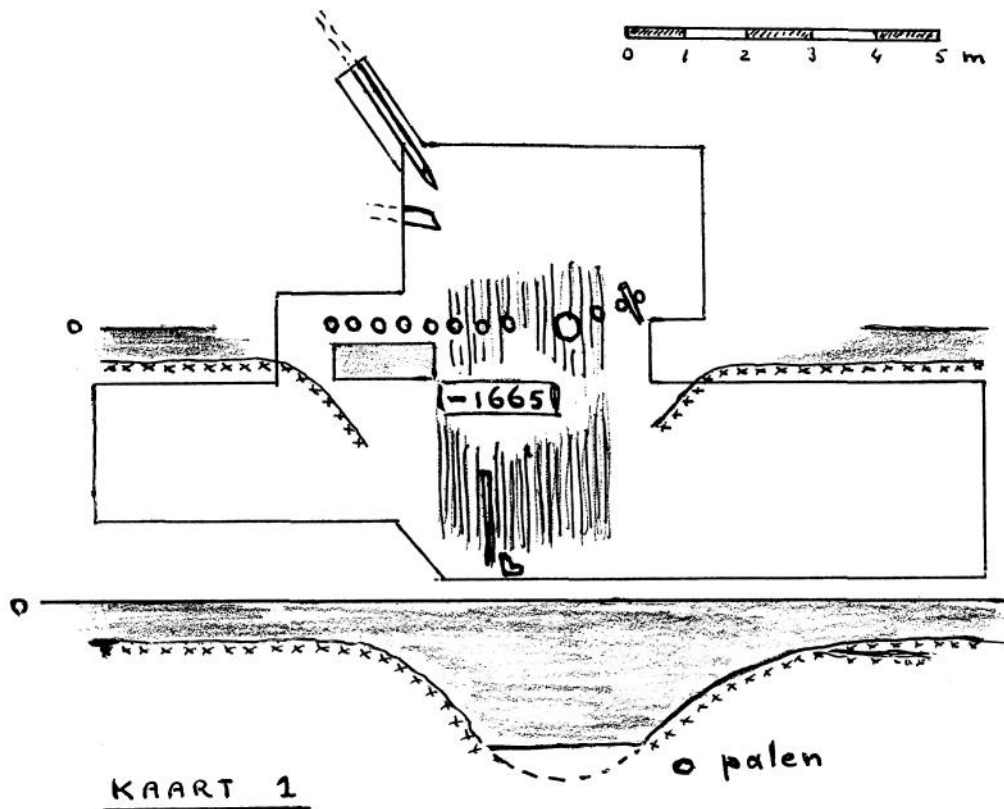

KAART 2

X = scherfvondsten. O paalgaten

onderzoeken, hoe het verloop was van het grachtenstelsel en zo mogelijk de breedte en de diepte.

In dit restant van de gracht werden een tiental palen gevonden met een diameter van ongeveer 15 cm, naast veel ander houtwerk, dat als een mat was uitgespreid op één diepte van 1.60 meter. Dank zij een sporadisch voorkomende activiteit van kampleider Maarten Breurken, kwam tijdens een overigens mislukte poging om het diepterecord van vorig jaar te verbeteren een leren schoen naar boven (misschien de wederhelft van die van vorig jaar?). Kaart I toont het verloop van dit grachtstuk met het gevonden paalwerk. Een poging om aan de oostkant van de Blanckenborgh de gracht terug te vinden leverde niets op.

Opdracht 2 was de grote gok. Daar waar vorig jaar nog de boerderij van Borghuis lag, waren reeds funderingen gelegd voor een garage. Nog even was er gelegenheid voor onderzoek. Had op deze plek, bij "het. Endeke too", het huis gelegen?

Er was nog maar nauwelijks een spade in de grond gezet of een eerste paalgat werd aangetroffen. Van toen af ging het voorzichtiger. Tot op een diepte van 70 cm werd het gedeelte tussen de fundering, laag voor laag, afgegraven. Een aantal paalresten, paalgaten en grondverkleuringen kwamen aan het daglicht. Scherven van een blauwgrijze kan en van verschillende jakobakannetjes werden eveneens gevonden. Kaart 2 laat de vindplaatsen zien. De sfeer in het kamp was over het algemeen goed. Dat de prestaties iets tegenvielen, was zeer zeker een gevolg van de grote hitte en van het feit, dat vooral de eerste week de vondsten weinig opzienbarend waren. De ekskursies waren zoals gewoonlijk uitstekend versorgd. De eerste onder auspiciën van de N. J. B. G, en de leiding van dhr. Hulshoff leidde naar een los hoes 5 grafheuvels, de gerestaureerde kerk te Delden en naar het Singraven te Denekamp, dat op mij grote indruk maakte door de voortdurende disharmonie van de inboedel. De aktieve leden van de Historische Kring Haaksbergen verzorgden een tweede ekskursie naar o, m,, Ahaus en kasteel Welbergen, waar dhr. Jordaan een korte lezing hield over de geschiedenis van dit huis. Naast deze ekskursies hielden dhr. Jordaan en dhr. Temmink een lezing over resp. "De Blanckenborgh" en "Haaksbergen en zijn omgeving". Voorts waren op deze avond de resultaten te zien van de vorig jaar gedane opgraving.

Vanzelfsprekend waren er ook allerlei zaken zonder een historisch aspekt, zoals een hernieuwde kennismaking van de oude garde met o, a. Hense, Jan, Ben, en Adri, de kapriolen van Brammetje, de gevulde ziekenboeg, goedkope drank, enz.

Een ieder kan, geloof ik, terug zien op een geslaagd kamp en wij danken dan ook eenieder, die hiertoe het hare of het zijne heeft bijgedragen.

Robbert Coops.

Het erve Rondeel en zijn bewoners.

Het Rondeel, gelegen aan de weg van St. Isidorushoeve naar Beckum, behoort niet tot de oudste erven van Eppenzolder. Vermoedelijk is het in de late middeleeuwen gesticht als een nieuwe ontginning.

De *eerste* vermelding vinden we in 1602 als Rundells kattery, Van oorsprong dus een katerstede, maar verkreeg in de loop der tijden rechten in de marke gelijk aan 1/3 erf, zoals blijkt uit de notulen van de holtink van de marke Holthuizen-Eppenzolder-Stepelo, gehouden 10 september 1760 op den Hof te Vaarwerk. Klein-Hobbenschot, Rondeel en Vaanholt hebben dan samen één stem in de markevergadering.

I. De eerste ons bekende bewoner was Johan Rondeel of Runderde, die leefde van + 1555 tot + 1630. Van hem is bekend, dat hij in zijn jeugd jaren als knecht diende bij Weimer Meijerink, die destijds het erve Meijerink in Boekelo bewoonde,

Johan had twee zoons, Herman en Gerrit, en een dochter Aele, Gerrit, gehuwd met Aelken Efftinck, was in 1628 eigenaar en bewoner van het Keiserserve in Stepelo. Hij behoorde tot de rijkste boeren van Stepelo-Eppenzolder, Blijkens de vele processen, die hij in het begin van de 17e eeuw voerde, was hij meer handelaar dan boer. Hij was nauw betrokken bij de toenmalige florissante houthandel en handelde bovendien in graan en vee. Aele huwde Roelof ten Schootkate,

II. Herman, gehuwd met een zekere Reintjen, erfde het Rondeel. Hij verschijnt op 24 november 1633 voor het gericht te Haaksbergen om te getuigen in een geschil tussen Boekelo en Bentelo over de markergrens. Hij zegt dan, dat hij tussen de 50 en 60 jaar oud is. Hij moet dus + 1580 geboren zijn. Uit de gerichtsprothocollen blijkt, dat hij voor 5 april 1647 is overleden,

III. Zijn zoon, ook Herman geheten en gehuwd met een zekere Griete, koopt in 1647 zijn familieleden uit. De koopsom bedraagt 800 daalder. Om aan zijn verplichtingen te kunnen voldoen vordert hij 500 daalder uitgeleend geld terug van zijn neef Hendrik Keiser alias Rondeel (zoon van de bovengenoemde houthandelaar Gerrit Rondeel).

Bovendien leent hij 600 daalder van Jan Wissink en diens vrouw Aelke Weddelink te Gr olie om daarmee een hypotheek af te lossen, die in het Rondeel gevestigd was. Deze 600 daalder worden in 1657 terug betaald,

Deze Herman leefde van + 1620 tot + 1690.

In 1682 staan er 2 huizen op het Rondeel, waarvan één onbewoond,

IV. De volgende generatie is al weer een Herman. Van hem is weinig bekend, doordat zijn vader tot op hoge leeftijd alle zaken nog behartigde. Hij is vermoedelijk getrouwd in de jaren 1672-1674, toen de bisschop van Munster hier de scepter zwaaide en o. a. nieuwe doop-, trouw- en begraafboeken liet aanleggen, die jammer genoeg niet bewaard zijn gebleven,

V. Harmen had een zoon Gaken, die 27 mei 1702 ondertrouwt met

Berentjen Toetelink, dochter van Jan Toetelink uit Holthuizen. Op 1 mei 1708 nemen Harmen en zijn zoon Gaken een hypotheek op van Janna Warners, weduwe van Hendrik Ronneboom. Zij geven als onderpand het Rondeel en de Hopermate.

Volgens de verponding van 1716 is het Rondeel eigendom van de bewoner en uit de verponding van 1720 blijkt, dat het ongeveer een derde erf groot is.

Harmen leeft vermoedelijk nog in 1723. want in het hoofdgeldregister van dat jaar vinden we: Rondeel, 2 personen en een oudt man. VI.

De zoon van Gaken, natuurlijk Herman geheten, volgt zijn vader op. Hij huwde 20 september 1733 met Catharina Morsmans, dochter van wijlen Jan Morsmans uit Bentelo. Ter onderscheiding van zijn broer, die ook Herman heet, wordt hij wel Hermannus, of kortweg Mannes Rondeel genoemd. In 1748 wordt het erf bewoond door Mannes Rondeel en zijn vrouw, een moeder, een kind boven de tien jaar, twee kinderen onder de tien jaar en een knecht.

Mannes maakt op 8 mei 1761 zijn testament en benoemt tot zijn erfgenamen zijn vrouw Trijne Morsmans en zijn kinderen Geertjen, Janna, Jenne en Berent Rondeel. Niet lang daarna is hij overleden, want op 14 juni 1762 is zijn vrouw weduwe. Op deze datum woont haar schoonzoon Jannes Morssink, gehuwd met Geertjen Rondeel, in het huis staande op de bij het Rondeel behorende Hoften Riet, Waarschijnlijk is dit Rondeelswönnner, die in het hoofdgeldregister van 1764 voorkomt.

VII Zoon Berend, 18 augustus 1750 gedoopt te Haaksbergen, huwde op 16 april 1775 Janna Boink uit Bentelo. Hij overlijdt + 1777 kinderloos, waardoor het geslacht Rondeel op het erve Rondeel uitsterft. Vila.

Zijn weduwe Janna Boink hertrouwt 8 augustus 1779. Garrit Bos uit Eppenzolder. Bos neemt evenwel de naam Rondeel aan. In de volkstelling van 1795 komt hij daarom voor als G. Rondeel. VIII.

Op 24 maart 1782 wordt te Haaksbergen gedoopt een zoon van Gerhard ten Bos nu Rondeel en Johanna Boink, genaamd Bernardus. Deze Bernardus Rondeel, eigenlijk Bos, huwt 22 mei 1806 Joanna En-sink of ten Vaarwerk, Hij overlijdt 2 oktober 1808, nog maar 26 jaar oud.

Villa. De weduwe Joanna Ensink hertrouwt + 1810 Wolter Sanders of Bekkedam, geboren op het Bekkedam onder Diepenheim en gedoopt te Wegdam op 3 april 1781 als zoon van Arnoldus wonende op het Bekkedam en Catharina van Teutelink.

Op 1 januari 1830 is Wolter dan ook de bewoner van het Rondeel en zijn gezin bestaat dan uit hemzelf, zijn vrouw en drie kinderen t. w. Berend, oud 18 jaar, Geertruida, 15 jaar en Arend Jan, 11 jaar. Bij het erve Rondeel behoorden volgens het kadaster omstreeks 1825

de volgende percelen: B 511, B 515, B 1000 tot en met B 1005, B1028, B 1032, B 1035, en B 1036, tesamen 7,62 ha groot, Wolter Sanders (!) wordt genoemd als de eigenaar.

De huidige bewoners en eigenaren heten nog Bekkedam,

Voor zover ik heb kunnen nagaan hebben de Rondeels altijd de R. K. - religie beleden,

J. Overbeeke.

Toen er nog geen paarden en minder koeien waren.

Van de marke Brammelo en Brammelerbroeke worden in het Rijks-archief te Arnhem een negental z. g. vee-lijsten bewaard, die ons een vrij zuiver beeld geven van de aantallen koeien en paarden, die in de jaren 1834 - 1844 in deze marke door de boeren werden gehouden. Het zijn een soort contributie-lijsten, die opgesteld zijn door de laatste markenrichter, S. B. Wilterdink, die in zijn dagelijkse leven schoolonderwijzer was te Delden.

Waarom zijn deze lijsten aangelegd? Voor de gemene gronden werd de marke aangeslagen in de grondbelasting. Om deze last te kunnen voldoen werd op een holting in een markenresolutie vastgelegd over alle binnen de marke gehouden koeien en paarden, ouder dan 2 jaar, een bijdrage te heffen van dertig cent per dier. Om de verschuldigde contributie van elke veehouder nauwkeurig te kennen en vast te stellen werd door enige gecommiteerden in de marke een veetelling gehouden. Het resultaat van de telling werd schriftelijk vastgelegd. De markenrichter inde vervolgens aan de hand van deze lijst de bijdragen van de boeren. Deze gang van zaken herhaalde zich, zodra het volgende jaar weer een nieuwe aanslag in de grondbelasting werd ontvangen. Volgens deze vee-lijsten was het aantal dieren in 1835 het grootst, Op 28 december van dat jaar telden de gecommiteerden W. Tiesselink en J. Hogenkamp 273 koeien en 59 paarden, verdeeld over 67 boeren. Het kleinste aantal dieren geeft de lijst van 1840, toen J. Havink en J. Hogenkamp de telling verrichtten. Hun bevindingen, die hieronder staan afgedrukt, leverden een totaal op van 216 koeien en 61 paarden, nu verdeeld over 65 boeren,

Namen van de veehouders	Koeien:	Paarden:
J. Hoogenkamp	6	2
Gt, Grooten Vaarhorst	3	1
Gt. Broshuis	3	1
G. J. Diepemaat Homölle	3	2

H. ter Braak	4	1
J. H. Damveld Henneker	1	0
Gs. Vregelaar Gorkink	2	1
Js. Ottink op Gorkink	1	0
A. Wientjes Walman	1	0
Gt. Overbeek Dikken	2	1
Ant. Assink Kamp	1	0
Wed. Overbeek	5	1
J. Overbeek Kamers	2	1
Bd. Belshof Schoppert	2	1
Js. ten Hoopen Hagemors	1	0
Bern. Belshof	7	2
Js. Assink Mullers	1	0
Gs. Veldhuis Huttert	1	0
J. H. Zwierink	5	2
De Erven Lenderink	4	1
Hendr. Assink Meestersboer	2	1
J. D. te Lintelo	5	2
Herm. te Lintelo	7	2
Js. ten Vregelaar	7	1
Gt. Velthuis Schreibeld	2	1
Jan ter Haar	8	2
Wed. ten Elzen Paardemaath	2	0
G. J. Groothuis	3	2
De Hunger Groothuis	3	2
Wed. ter Beek	1	0
Gt. Vlierhaar Tijsboer	2	0
Wed. Kolkers	1	0
Gt. Duisman	2	1
Bd. Stegeman Moelvis	1	0
Js. Ellenbroek Voortjes	3	0
J. Belshof Eeltink	3	1
Wed. ten Elzen Koopman	2	1
Jan Havink	10	2
De Erven Waanders Leerkmán	2	1
J. H. Kezenbrink Berendjes	2	0
Arend Vlierhaar Snidersboer	3	1
Joz. Putman Bornegoor	1	0
G. J. Nijenhuis Lonneker	4	2
Js. Vlierhaar	6	1
Js. Tietink Brouwers	3	1
B. ter Braak	2	1

Albert de Witte	2	1
Christiaan Hondelink Borgman	4	1
C. Kl. Kormelink Middelhuis	4	1
De Erven Traas	6	1
De Wed. Bumphuis Janman	1	0
W. Thiesselink	10	2
Js. Gorkink Mast	2	1
Gt. Boewink Stegert	2	1
J. H. Boterhuis Kroemer	3	1
Harmen Lammers	3	1
H. de Witte Philippus	2	1
Eng. Leeferink Witteboer	4	1
Gt. Essink Oomshuis	3	0
J. Essink Kremers	4	1
Herm. Essink Ossen	2	0
Ant. Gr. Kormelink Weenk	9	2
Ant. Oosterholt Temmink	4	0
Wed. Temmink	5	2
G. J. Geerdink op Temmink	4	1

216 koeien + 61 prd.

Er is sinds 1840 veel veranderd. Het aantal paarden is thans sterk verminderd, terwijl het aantal koeien naar schatting vijf maal zo groot is geworden.

H. Kormehnk.

De Mobilisatie van 1830 (slot).

De mond gespoeld.

Van enig gewapend verzet in Twente tegen de "vreemde" militairen blijkt nergens. Dat zij overigens niet overal vriendelijk bejegend werden volgt wel uit het volgende proces-verbaal, opgemaakt door Schaepman op 15 Januari 1831, waarin een voorval wordt beschreven, dat kapitein Lans, de commandant van Haaksbergen, en zijn oppasser in die dagen overkwam. Aangezien ook dit verhaal zo'n duidelijke typering van mensen en toestanden uit die tijd geeft, heb ik het in zijn geheel opgenomen.

"Op heden den 15e Januari 1831 compareerde Jan te Paské, schutter bij 2de komp. 5e Bataillon thans gedetacheert te Haaksbergen, bediende van den Heer Kapitein Lans, dat dezelfde te Hengelo een veldflesch had gekogt, welke door den zoon van de Heer J. Pol aldaar was

gehaald geworden; dat de dogter van de Heer J. Pol de flesch had uitgespoeld, waarna die weggelegd was geworden in een lade. daarin een nacht gelegen had, en door voornoemde te Paske daarweder uitgenomen is, 's anderen daags bij het vertrek aan comparant een vies en met brandewijn gegeven zijnde, waaruit de gekochte veldvlesch door comparant gevuld is, en waarin nog een restant was gebleven van een borrel, welk overblijfsel aan comparant was "gegeven om uittedrinken, hetwelk de comparant geenszins had geweigerd en opgedronken en vervolgens hij comparant de veldvlesch in de zak gestoken had. Dat de Heer kap. Lans en opgemelde comparant deze drank op reis naar Borne ter helft hadden uitgedronken. Dat te Borne gekomen ten huize van den Hofmeijer Eenhuis aldaar, hij comparant de opgemelde veldvlesch in een slaapkamer had nedergelegd. Dat de Heer Lans vervolgens met comparant bij den kastelein Muller te Borne hunnen intrek genomen hadden, doch de veldvlesch ten huize van opgemelde Hofmeijer Eenhuis cirka een dag was blijven liggen, waarna comparant den-zelven terug gehaald had edoch de vlesch op de plaats waar hij dezelve gelegd had niet had terug gevonden, zoodanig als dezelve daar door comparant gelegd was maar op eene overgestelde manier. Dat de comparant na de flesch terug gehaald hebbende dezelve had bekeken en omgeschud. en tegen den kapitein gezegd had: "ziedaar kapitein, dat is er niet goed!" en de flesch aan den kapitein gevende, welke daaruit een slok genomen had, edoch die niet doorgeslikt, maar als het ware daarmede de mond gespoeld had en daarna weder uitgespogen, daaraan een walgachtige smaak geproefd had, vervolgens aan den comparant gegeven had en denze Iven die even aan de mond gezet hetwelk hem comparant een scherp gevoel op de tong veroorzaakt had, de flesch was op bevel van des zelf s kapitein weggelegd, des anderen daags bij het vertrek had comparant aan zijn kapitein voornoemd gevraagd of hij den drank zoude weggieten, hetwelk hem bevolen was, en had de comparant nu onder het uit spoelen derzelven iets in de flesch bevonden en tegen zijn kapitein gezegd: "ziedaar Heer Kapitein Lans", de flesch overgeevende, waarop de Heer Kapitein de flesch genomen had, welke met zijn vinger iets uit de hals van de flesch genomen had, welke naar zijn kennisse daarvan, naar kwikzilver agter een spiegelglas heen geleden had.

Aldus opgemaakt en na voorlezing heeft den comparant verklaart niet te kunnen tekenen terwijl deze door mij is getekend. Op heden compareerde mede den Weledelen Gestrengen Heer C. Erns Lans, kapitein bij de tweede compagnie 5e Bat. Geldersche Schutters, thans gedeponeerd te Haaksbergen, verklaart zich met het bovenstaande te confirmeren, hierbij nog voegende dat hij Comparant na die brandewijn

in de mond genomen te hebben, dezelve had uitgespogen en hem een walgachtige smaak is overgebleven, en dat hij tegen den avond en den gehele volgende dag eene zwelling in zijn mond heeft ondervonden, welke zich echter spoedig daarna hersteld heeft, dat de veldflesch zich in handen van den Heer Chir. Majoor Burgers thans te Oldenzaal bevindt".

De militaire bezetting werd na enige weken verminderd en tenslotte opgeheven. In zoverre heeft de burgemeester misschien toch succes gehad.

Kapitein Lans, nam de grendels van de in bewaring gegeven vuurwapens in een verzegelde zak mee. Of hij ze ooit heeft teruggebracht, vertelt de historie niet.

Mr. J. E. van Loevezijn.

De vuurstedenregisters.

In de serie vuurstedenregisters volgt nu als laatste de boerschap Eppenzolder. Zoals in het vorige nummer reeds werd vermeld, is Stepelo ook in dit register opgenomen.

Het vuurstedengeld bedroeg in b. v. 1682 vier gulden, een voor die tijd zeker geen gering bedrag.

De opbrengst over het jaar 1682 bedroeg voor het kerspel Haaksbergen f 938,—, over de respectievelijke boerschappen verdeeld als volgt:

Dorp Haaksbergen	f	296	Hones	f	42
Holthuisen	f	108	Eppenzolder	f	86
Boekelo	f	96	Buurse	f	144
Langelo	f	80	Brammelo	f	86

Oude Register 1675

Verbeterde Register 1675

	aantal vuursteden		aantal vuursteden
Hendrick Wissinck	1	Hendrick Wissinck	1
Jacop Wissinck	1	Jacop Wissinck	1
Berndt Wissinck doet wed ^e . pauper	-	Berndt Wissinck	1
Hendrick Wissinck	1	Hendrick Wissinck	1
Goeken Wissinck en Jan Wissinck	1	Jan Wissinck	1
Jan Schulte Morssinck	1+1 oven	Schulte Morssinck	1+1 oven
Jan Wissinck op Morssinck	1	Hendrickvent Morssinck	1
Hendrick Morssinck en Jan Morssinck	1	Jan Morssinck	1

Vervolg Oude Registers 1675		Verbeterde Registers 1675	
	aantal vuurste den		aantal vuursteden
Berendt Hassinck	1	Berendt Hassinck	1
Hoekberendt	1	Hoekberendt	1
Goeken Lanssinck	1	Goeken Lanssinck	1
Jan Eijsinck	1	Jan Eijsinck	1
Gerdt Eijsinck lijftucht pauper	-	Gerdt Eijsinck bijsitter pauper	-
Jan Vent Leefferinck	1	Jan Lefferinck	1
Lubbert Leefferinck	1	Lubbert Lefferinck	1
Harmen Rondeell	1	Harmen Rondeell	1
		Jan Keijsers	1
wede. Berndt Lefferinck pauper	-	wede. Berndt Leferinck pauper	-
die Kemerije	1	Kemerije	1
Jan Kemerinck	1	Jan Kemerinck	1
Reint Ottincks wed ^e . pauper	-	Reint Ottinck	1
Jan Ottinck	1	Jan Ottinck	1
Roeleff Keijsers	1	Roeleff Keijsers	1
Hendrick Keijsers	1	Hendrick Keijsers	1
Jan Enxsinck	1	Jan Enxsinck	1
Deckers Berendt pauper	-	Berndt Deckers	1
Veltwillem pauper	-	Veltwillem pauper	-
Buss Gerrit pauper	-	Buss Gerrit pauper	-
Berndt Derckinck	1	Berndt Derckinck	1
Goerd ^t Derckinck	1+1 oven	Goerd ^t Derckinck	1+1 oven
Gerdt Derckinck	1	Geerd ^t Derckinck	1
Arninck	1	Aerninck	1
Ruist Albert pauper	-	Ruist Albert pauper	-
Schootkaete	1	Schootkaete	1
Hobbenschott	1	Hobbenschott	1
Roeleff Boijnck	1	Roeleff Boijnck	1
Jan Boijnck	1	Jan Boijnck op die lijftuight	1
Hiedtpas	1	Hietpas pauper	-
Henrick ten Vaenholte	1+1 oven	Henr. Faenholdt	1+1 oven
	30+3 ovens		33+3 ovens
	10 April 1675	Hendrick Michgorius Reijndt Langesaell.	

Ik hoop, dat U zich na de publicatie van het complete register van 1675 een idee hebt kunnen vormen van het toenmalige drostambt Haaksbergen.

J. Overbeeke.

Boekbespreking

Prijs: f. 2,75

A. Buter: Kralen aan een rozenkrans. Uitg. :VVV, Ootmarsum. Gaarne wil ik U in deze rubriek attent maken op bovengenoemd boek-werkje van bijna 200 pagina"s, dat in augustus jl. ie verschenen. De heer A. Buter, kenner van ons Twenteland bij uitstek, heeft van dit "Portret van Ootmarsum", zoals hij het zelf noemt, een "sprekend portret" gemaakt. Aan toerist en bezoeker van Ootmarsum biedt deze gids een schat van gegevens en informatie, niet alleen over het "stedeken", maar over de gehele streek. Zestien hoofdstukken vertellen op pakkende wijze over o. a. geologie, prehistorie, historie en vooral volksgebruiken, zodat niet alleen de vreemdeling, maar ook de bewoners van deze streek het boekje warm wordt aanbevolen. Eenrijk-geïllustreerde en wel zeer laag geprijsde uitgave, waarmee we de heer Buter en de actieve VVV-Ootmarsum graag willen complimenteren.

Bibliografie van boeken, boekfragmenten, brochures en tijdschriften Haaksbergen. Uitgave: 1969. Prijs: f 7,—.

Deze bibliografie wordt uitgebracht in stencilvorm (36 blz.) en bevat naast gegevens over de Gemeente Haaksbergen (vroeger en nu) een tweetal kaartjes en een uitvoerige lijst van literatuur, bijgewerkt tot en met december 1968. Het is een werkstuk, 2e cyclus, Bibliotheek- en Documentatieschool te Amsterdam, samengesteld door de heer Th. J. Meijerink. Verkrijgbaar bij de penningmeester van de Historische Kring Haaksbergen.

A J. Temmink

Het jaarboek Twente 1970 is verschenen. De bestelde exemplaren kunnen bij de heer A. J. Temmink, Ds. van Kriekenstraat 15 tussen 1 november '69 en 15 jan. '70 tegen f 4,75 per stuk contant betaald worden afgehaald. Betaling per giro van de afhaalprijs is niet mogelijk.

Nieuws uit de vereniging.

Zaterdag 20 september hield onze kring een excursie naar Diepenheim en omgeving. Begunstigd door fraai herfstweer bezochten we verschillende plaatsen, die min of meer met de geschiedenis van Haaksbergen in verband staan. Vooral bij de Oude Sluis, pas vakkundig gerestaureerd, kwam dit duidelijk tot uiting. Mede dank zij de uitmuntende leiding van onze voorzitter was het voor de talrijke deelnemers een genotvolle middag.

J. Vredenberg.

Uittreksel uit de statuten der vereniging

Artikel 2 1. De vereniging stelt zich ten doel:

- a. de beoefening van historie en volkskunde in de ruimste zin van het woord, in het bijzonder van de huidige gemeente Haaksbergen.
 - b. het wekken van belangstelling voor en het opsporen en verzamelen van alles, wat betrekking heeft op het in lid a genoemde.
2. De vereniging tracht dit doel te bereiken langs wettige weg door: o.a.
- a. het houden van bijeenkomsten
 - b. het organiseren van excursies
 - c. het uitgeven van geschriften
 - d. het medewerken aan het behoud van het aan Haaksbergen eigene, al dan niet in samenwerking met andere instellingen met een verwant doel.

Meldt U ook aan als lid of donateur onzer vereniging !

De contributie bedraagt voor leden f 5.— en voor donateurs minimaal f 2.50 per jaar. U kunt zich opgeven door storting of overschrijving op postrekening van de penningmeester,

nr. 950530

Hebt U nog oude papieren, foto's etc. geef ze ons enkele dagen ter inzage.

Beschikt U nog over wetenswaardigheden, gegevens of voorwerpen, die van historisch belang kunnen zijn, laat het ons dan weten.